

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР МВС УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ»
КОСТАНАЙСЬКА АКАДЕМІЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ
РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН ІМЕНІ ШРАКБЕКА КАБИЛБАЄВА

**ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРІЇ У ПРАКТИКУ:
ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**INTEGRATION OF THEORY INTO PRACTICE:
PROBLEMS, RESEARCHES, PROSPECTS**

Матеріали
II міжнародної науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 04 листопада 2022 року)

Чернігів 2022

УДК 378.147:355.233[34+159.9+81'243+33]:044.247

I-73

Рекомендовано до друку вченою радою Академії Державної пенітенціарної служби (протокол № 16 від 31 жовтня 2022 р.).

Головний редактор:

Тогочинський О. М., доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Редакційна колегія:

Царюк С. В., кандидат юридичних наук, доцент;

Чебопенко С. О., кандидат педагогічних наук, доцент;

Пилипенко В. М., кандидат технічних наук, доцент.

I-73 **Інтеграція** теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 04 листоп. 2022 р.) / гол. ред. О. М. Тогочинський ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2022. 522 с.

До збірника матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції увійшли публікації вітчизняних та зарубіжних учених і практиків, здобувачів вищої освіти, що присвячені актуальним питанням професійної підготовки, суспільного управління, проблемам національного та міжнародного права, психолого-педагогічним та соціальним методам роботи з особистістю, особливостям викладання іноземних мов, суспільно-економічним і культурним явищам як в Україні, так і за її межами.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, практиків, здобувачів вищої освіти.

УДК 378.147:355.233[34+159.9+81'243+33]:044.247

*За зміст публікацій і достовірність результатів досліджень
відповідальність несуть автори.*

© Академія Державної
пенітенціарної служби, 2022

<i>Тютюнник Андрій Володимирович, Андрущенко Тетяна Сергіївна</i> СІМЕЙНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ЯК РЕГУЛЯТОР СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН ТА ПРАВА ЙОГО СУБ'ЄКТІВ	202
---	-----

СЕКЦІЯ 5

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГАЛУЗЕВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

<i>Бабко Наталя Миколаївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	206
<i>Балишев Микола Володимирович</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ	209
<i>Грубі Тетяна Вікторівна</i> РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	212
<i>Денисенко Катерина Вікторівна, Борко Ірина Сергіївна</i> ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	215
<i>Злишко Станіслав Володимирович</i> МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ	218
<i>Ковалевський Артем Вікторович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК ГЕНОЦИДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	221
<i>Коваленко Вадим Валентинович</i> НЕВРЕГУЛЬОВАНІСТЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В РАЗІ УХВАЛЕННЯ КОЛЕГІАЛЬНИХ РІШЕНЬ ОРГАНОМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК КОРУПЦІЙНИЙ РИЗИК	228
<i>Коваленко Катерина Євгенівна, Пузиревський Максим Вячеславович</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ» В КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ ДОКТРИНІ	226
<i>Колб Олександр Григорович, Заяць Уляна Юрївна</i> ЗМІСТ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ І СВОБОД ЗАСУДЖЕНИХ	232
<i>Колб Олександр Григорович, Чорна Юлія Богданівна</i> ЗАКОНОДАВЧА КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	235
<i>Колодчин Дмитро Васильович</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕЖИМУ ЯК ЗАСОБУ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СФЕРІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	238
<i>Кравець Дар'я Миколаївна</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	243
<i>Ніщимна Світлана Олексіївна</i> ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ	245
<i>Пузирьов Михайло Сергійович, Самофалов Олександр Леонідович</i> НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ УГОДИ З НЕДІСЗДАТНОЮ ОСОБОЮ	248
<i>Руденко Лариса Анатоліївна, Литвин Андрій Вікторович</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ОБСТАВИНАХ	251

5. Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним: постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.03.1972 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-72#Text> (дата звернення: 30.09.2022).

6. Волкова Н. В. Процесуальні особливості розгляду справ щодо обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною (окремі аспекти). *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. № 56. С. 124–132.

Руденко Лариса Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри практичної психології та педагогіки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Литвин Андрій Вікторович,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри практичної психології та педагогіки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ОБСТАВИНАХ

В умовах військового стану, оголошеного в країні, суспільно-політичні перетворення в українському суспільстві характеризуються глобальністю викликів, непередбачуваністю обставин, гострою потребою модернізації сил і засобів щодо запобігання та ліквідації негативних наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених війною. Це зумовлює суттєві зміни в характері службово-бойової діяльності аварійно-рятувальних підрозділів, пов'язані з опануванням і виконанням особовим складом нових функцій. Якість їх виконання значною мірою залежить від рівня професійної компетентності та психологічної готовності фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій до діяльності в умовах небезпеки і ризику.

Відтак закономірним є посилення вимог органів і підрозділів Державної служби з надзвичайних ситуацій до рівня підготовленості рятувальників у профільних закладах освіти, зокрема психологічної, що потребує запровадження в освітній процес педагогічної системи формування готовності майбутніх рятувальників до професійної діяльності [1, с. 153], спрямованої на забезпечення їхньої оптимальної психологічної підготовленості до роботи в ризиконебезпечних обставинах.

Готовність фахівця нині розуміють як інтегративну якість психіки особистості, що органічно поєднує значущі соціальні та індивідуальні мотиви, емоційно-вольову стійкість до бар'єрів, що стоять на шляху до досягнення мети, професійні знання, вміння та навички, рівень фізичного розвитку. Основи психологічної готовності майбутніх керівників органів і підрозділів ДСНС закладаються в стінах профільних закладів вищої освіти, де вони формуються та розвиваються як особистості та відповідальні посадовці.

На наш погляд, *готовність* – це: 1) психофізіологічний стан фахівця, детермінований тривалою різноплановою теоретичною та практичною підготовкою, що забезпечує цілісну підготовленість до ефективної індивідуальної та групової професійної діяльності в екстремальних, ризиконебезпечних ситуаціях; 2) складне особистісне утворення, осердям якого є позитивні настанови, мотиви й усвідомлення сутності власної праці, посадових обов'язків, доповнені необхідними для успішного виконання професійних функцій знаннями, вміннями, навичками, сформованими соціально та професійно важливими якостями особистості [2, с. 94].

Психологічна ж готовність фахівців ДСНС до професійної діяльності є специфічним психічним утворенням, що має складну динамічну структуру, між компонентами якої існують функціональні залежності. До її суттєвих елементів відносять налаштованість на виконання майбутніх завдань, впевненість у собі, стабільність психічних реакцій, емоційна стійкість до небезпеки, високий ступінь самоорганізації та саморегуляції, які забезпечують успішне виконання службових завдань.

Результати проведеного нами дослідження дають підстави визначити *психологічну готовність майбутніх фахівців ДСНС до діяльності в ризиконебезпечних обставинах* як стан підвищеної налаштованості та мобілізованості психіки, спрямований на дієву реалізацію отриманих знань, умінь, навичок, подолання труднощів службової діяльності, що дозволяє швидко орієнтуватися в ризиконебезпечних обставинах надзвичайних ситуацій, ухвалювати оптимальні рішення для їх ліквідації та виявляти волю під час їх реалізації [3, с. 43]. Вона має складну динамічну структуру та складається з мотиваційного, пізнавального, емоційного, операційно-технологічного та вольового компонентів,

які тісно взаємопов'язані. Їх цілеспрямоване формування істотно впливає на здатність випускників ЗВО ДСНС успішно виконувати службові завдання з ліквідації надзвичайних ситуацій.

Психологічна готовність майбутніх рятувальників до діяльності в ризиконебезпечних обставинах є результатом цілеспрямованого та неперервного процесу їхньої професійної підготовки. Усвідомлення та врахування командирами, начальницьким і професорсько-викладацьким складом ЗВО ДСНС змістових елементів структури психологічної готовності, рівнів її прояву, чинників, що впливають на її формування, дає змогу підвищити ефективність педагогічного впливу на майбутніх фахівців у цьому процесі. Слід наголосити на необхідності забезпечити не лише формування автоматизованих дій, а й психологічних механізмів, які сприяють активізації властивостей психіки, що здійснюють адаптацію організму до реальних умов виконання діяльності в ризиконебезпечних обставинах.

На думку фахівців, під час підготовки курсантів ЗВО ДСНС до службової діяльності в ризиконебезпечних обставинах доцільно застосовувати такі методи і прийоми: забезпечення тісного взаємозв'язку між теоретичними питаннями навчальних дисциплін і аналізом завдань, які фахівці вирішують в умовах ризику та небезпеки; розв'язання навчальних задач із браком інформації, створенням труднощів, елементами небезпеки і ризику; введення в хід заняття непередбачених перешкод і несподіваних ускладнень; проведення вправ із порівняння та класифікації окремих аспектів професійної діяльності залежно від їх важливості, складності, термінів досягнення; постановка завдань, що потребують самостійного вибору оптимального способу вирішення з декількох можливих; створення ситуацій, що ведуть до часткових невдач і вимагають надалі підвищеної уважності й активності; постановка завдань і створення ситуацій, що потребують негайного переходу до рішучих, самостійних і організованих дій; організація змагання між курсантами та курсантськими групами; моделювання майбутньої діяльності залежно від зміни зовнішніх умов і внутрішніх чинників; проведення практичних занять із використанням аварійно-рятувальної та іншої техніки, засобів і спорядження в обставинах, максимально наближених до реальних надзвичайних ситуацій (передусім типових); вико-

ристання тренінгових методик активізації навчання, самонавчання та самовиховання майбутніх рятувальників.

Важливими психолого-педагогічними умовами підвищення ефективності формування психологічної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в ризиконебезпечних обставинах вважаємо: постійне вдосконалення педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу; активне використання в підготовці інноваційного службово-бойового досвіду діяльності аварійно-рятувальних формувань; удосконалення психологічної підготовки курсантів шляхом моделювання стресогенних чинників, що впливають на особовий склад в ризиконебезпечних обставинах і екстремальних ситуаціях; урахування індивідуально-психологічних особливостей в освітньому процесі; моральне та матеріальне стимулювання активності курсантів у звичайних і, особливо, в екстремальних ситуаціях, пов'язаних із ризиком для життя [3, с. 45].

Упровадження педагогічної системи формування психологічної готовності та психолого-педагогічних умов підвищення ефективності цього процесу сприяє підвищенню рівня професійної підготовленості курсантів у період навчання у закладі вищої освіти і стійкості випускників під час несення служби в оперативно-рятувальних підрозділах ДСНС, а також у процесі ліквідації надзвичайних ситуацій в умовах ризику.

Список використаних джерел

1. Коваль М., Козяр М., Литвин А. Педагогічна модель формування готовності фахівців цивільного захисту до професійної діяльності. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. Львів: ЛДУ БЖД, 2018. Вип 18. С. 151–159.
2. Козяр М., Литвин А. Теоретичні засади формування готовності фахівців цивільного захисту до діяльності в екстремальних ситуаціях. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. № 1. С. 85–98.
3. Литвин А. В., Руденко Л. А. Формування психологічної готовності курсантів ЗВО ДСНС до діяльності в ризиконебезпечних обставинах. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2021. № 1 (21). С. 40–48.